

Олена БЛОХІНА

ад'юнкт Дніпропетровського
державного університету
внутрішніх справ

АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ НЕПОВНОЛІТНІХ У ПЕРІОД ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

У контексті сьогодення, Україна знаходиться на дуже важливому етапі свого переродження та розвитку всіх сфер життя у напрямі наближення їх до стандартів європейських країн. Цей процес обтяжується війною з росією, що відбивається і на ресурсах, і на психології усіх громадян нашої країни. На думку психологів, війна у дітей активізує невизначеність, страх та тривогу, вони втрачають звичну повсякденність і на фоні цього стають дедалі жорстокішими, а їхні злочини – моторошнішими.

Серед суб'єктів адміністративних правопорушень вирізняються так звані спеціальні суб'єкти, тобто ті, які мають певні особливості щодо вчинення окремих адміністративних правопорушень або не несуть адміністративну відповідальність на загальних підставах. До них належать: неповнолітні, іноземні громадяни, військовослужбовці, посадові особи, народні депутати, батьки або особи, що їх замінюють, та ін. [1].

Конвенцією про права дитини від 20.11.1989 визначається, що дитиною є кожна людська істота до досягнення 18-річного віку. При цьому на законодавчому рівні в Україні встановлено градацію віку дитини у таких вікових категоріях: малолітньою вважається дитина до досягнення нею чотирнадцяти років, неповнолітньою – у віці від чотирнадцяти до вісімнадцяти років.

У Кодексі України про адміністративні правопорушення законодавець встановлює вік настання адміністративної відповідальності – шістнадцять років, отже, суб'єктом адміністративної відповідальності визнаються саме неповнолітні у віці від 16 до 18 років. Проте у КУпАП відсутнє визначення поняття «неповнолітні», хоча ст. 13 передбачає відповідальність неповнолітніх, до яких відносять осіб віком від 16 до 18 років [2].

Згідно зі ст. 24-1 КУпАП, за вчинення адміністративних правопорушень до неповнолітніх у віці від шістнадцяти до вісімнадцяти років можуть бути застосовані такі заходи впливу: 1) зобов'язання публічно або в іншій формі попросити вибачення у потерпілого; 2) попередження; 3) догана або сувородогана; 4) передача неповнолітнього під нагляд батькам або особам, які їх замінюють, чи під нагляд педагогічному або трудовому колективу за їх згодою, а також окремим громадянам на їх прохання [3].

Якщо розглянути ці заходи більш детально, то можна дійти висновку, що найменш суворим заходом впливу є зобов'язання публічно або в іншій

формі вибачитися перед потерпілим, і він застосовується лише тоді, коли орган адміністративної юрисдикції дійшов висновку, що неповнолітній визнав неправомірність своєї поведінки, суспільну шкоду скоєного діяння і покався в ньому, при цьому питання про форму публічного вибачення вирішує орган адміністративної юрисдикції з урахуванням усіх обставин справи і побажань потерпілого.

Попередження – суворіший захід виховного впливу, що полягає в усному оголошенні органом адміністративної юрисдикції офіційного від імені держави осудження неповнолітнього правопорушника і його поведінки, котра виявилась у скоєнні адміністративного проступку.

Догана або сувора догана є заходами, що застосовуються до неповнолітніх правопорушників у разі систематичного невиконання ними встановлених правил поведінки і скоєння правопорушень, що свідчать про формування антисуспільної установки. Догана або сувора догана є жорсткішими заходами, ніж попередження неповнолітнього [2].

Згідно з постановою Пленуму Верховного Суду України від 15 травня 2006 р. № 2 «Про практику розгляду судами справ про застосування примусових заходів виховного характеру» передача неповнолітнього під нагляд батьків або осіб, які їх замінюють, допускається лише за наявності даних про те, що вони здатні забезпечити позитивний виховний вплив на нього та постійний контроль за його поведінкою. Питання про передачу неповнолітнього під нагляд батьків або осіб, які їх замінюють, суд повинен вирішувати з урахуванням даних, що їх характеризують. Неприпустимо передавати неповнолітнього під нагляд батька чи матері, які позбавлені батьківських прав, а також батьків чи інших осіб, котрі через свою поведінку не здатні позитивно впливати на нього. Хоча в законі не передбачено обов'язкове отримання згоди батьків або осіб, які їх замінюють, на передачу їм неповнолітнього під нагляд, суд має отримати таку згоду. Неповнолітнього можна передати під нагляд педагогічного (за місцем навчання) чи трудового (за місцем роботи) колективу – за згодою цього колективу, а також під нагляд окремих громадян – на їхнє прохання. При цьому як педагогічний чи трудовий колектив, так і окремих громадян мають бути спроможні здійснювати виховний вплив на неповнолітнього, постійно й належним чином контролювати його поведінку та зобов'язані це робити [4].

Хоча скоєння адміністративного проступку неповнолітнім є обставиною, що пом'якшує відповідальність, проте існують статті щодо окремих адміністративних правопорушень, де такі суб'єкти підлягають адміністративній відповідальності на загальних підставах, а саме: незаконні виробництво, придбання, зберігання, перевезення, пересилання наркотичних засобів чи психотропних речовин без мети збуту в невеликих розмірах (ст. 44 КУпАП); дрібне викрадення чужого майна (ст. 51 КУпАП); порушення правил дорожнього руху (ст. ст. 121–127, ч. 1, 2, 3; ст. 130 КУпАП); пошкодження автомобільних доріг, вулиць, дорожніх споруд, залізничних переїздів і

технічних засобів регулювання дорожнього руху, створення перешкод для руху та невжиття необхідних заходів щодо їх усунення (ст. 139 КУпАП); порушення правил торгівлі алкогольними напоями і тютюновими виробами (ч. 2 ст. 156 КУпАП); дрібне хуліганство (ст. 173 КУпАП); стрільба з вогнепальної, холодної металевий чи пневматичної зброї в населених пунктах і не відведених для цього місцях або з порушенням встановленого порядку (ст. 174 КУпАП); злісна непокоря законному розпорядженню або вимозі працівника міліції, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону, військовослужбовця (ст. 185 КУпАП); порушення правил дозвільної системи щодо вогнепальної, холодної чи пневматичної зброї та бойових припасів (ст. ст. 190–195 КУпАП).

Зважаючи на викладене, до неповнолітніх осіб, визнаних винними у вчиненні вищезазначених правопорушень, будуть застосовуватися адміністративні стягнення, визначені у ст. 24 КУпАП, при цьому за своєю природою ці стягнення є більш суровими, ніж стягнення, передбачені ст. 24-1 КУпАП. Крім цього, при визначенні виду стягнення слід враховувати умови життя неповнолітнього та його виховання, вплив дорослих, рівень розвитку та інші особливості особи. Тим більше, що в реаліях сьогодення, зважаючи на певні особливості життя неповнолітнього в умовах воєнного стану, не слід ігнорувати його психологічно-емоційний стан. У період дії воєнного стану є доцільним посилити профілактичні заходи превентивних органів Національної поліції, спрямовані на попередження скоєння цих правопорушень, а при виявленні правопорушень приділяти додаткову увагу встановленню причин та умов, що сприяли їх скоєнню, а також особі неповнолітнього. Слід зазначити, що метою будь-якого стягнення є виховання особи, тим більше якщо це стосується неповнолітньої особи, яка внаслідок щирого розкаяння та подальшої бездоганної поведінки має можливість виправитися та у подальшому не вчиняти нові правопорушення.

1. Особливості адміністративної відповідальності неповнолітніх. *Семенівська міська рада*. URL : <https://semenivka-gromada.gov.ua/news/1583136312/>.

2. Особливості адміністративної відповідальності неповнолітніх. *Судова влада України*. URL : <https://gl.lv.court.gov.ua/sud1304/pres-centr/news/410198/>.

3. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.

4. Особливості адміністративної відповідальності неповнолітніх. *Безоплатна правова допомога*. URL : https://wiki.legalaid.gov.ua/index.php/Особливості_адміністративної_відповідальності_неповнолітніх?__cf_chl_tk=zIZjRsyFFEXv8LL9tBIAmWGolg4X0wdfgn6.W1rbB9Q-1696352700-0-gaNycGzNEbs#Відповідальність_неповнолітніх_на_загальних_підставах_за_вчинення_певних_складів_адміністративних_правопорушень_передбачених_КУпАП.